

ENGELLİ HAKLARI

ENGELLİLİK İLE İLGİLİ TEMEL MEVZUAT

21. yüzyılın ilk insan hakları belgesi olan Sözleşme, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda 13 Aralık 2006 tarihinde kabul edilmiştir. Sözleşme, imzaya açıldığı ilk gün olan 30 Mart 2007 tarihinde ülkemiz tarafından imzalanmıştır. Sözleşmeye Ek İhtiyari Protokol, 2015 yılında TBMM'de onaylanmıştır. Engelli haklarının ihlal edildiğini düşünen engelliler, engelli örgütleri ya da bireyler, iç hukuk yollarını tükettiklerinde BM Engelli Hakları Komitesine başvuru yapabilmektedirler.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

MADDE 10: Çocuklar, yaşlılar, engelliler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz.

MADDE 50: Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar.

MADDE 61: Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır.

MADDE 42: Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.

ENGELLİLER HAKKINDA KANUN

Engellileri, ailelerini, engellilere yönelik hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile diğer ilgilileri kapsayan ve 1 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı bu Kanunun amacı;

Doğrudan ve dolaylı ayrımcılık dâhil olmak üzere engelliliğe dayalı her türlü ayrımcılığı yasaklamış, eşitliği sağlamak ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak üzere engellilere yönelik makul düzenlemelerin yapılması için gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini, engellilerin hak ve özgürlüklerden tam ve eşit olarak yararlanmasını sağlamaya yönelik alınacak özel tedbirlerin ayrımcılık olarak değerlendirilemeyeceğini hüküm altına almıştır.

ENGELLİ HAKLARINDAN KİMLER YARARLANABİLİR?

Ülkemizde engelli haklarından yararlanmak için; bireyin en az %40 oranında engelli olduğunu, Sağlık Bakanlığı tarafından engelli sağlık kurul raporu vermeye yetkilendirilmiş bir hastaneden aldığı raporla belgelemiş olması gerekir.

Yönetmelik (ÇÖZGER) gereği, çocukların raporlarına engel oranı yazılmayacak engel oranı %20'nin karşılığı olarak raporda "özel gereksinim var (ÖGV)" ibaresi yazılacaktırYeni Yönetmeliğe göre ÇÖZGER raporu olan çocuklar; 18 yaşını doldurduğunda, rapor "sürekli" dahi olsa, rapor geçersiz olacak ve bu kişiler 18 yaşını doldurduğu günden itibaren en geç 3 ay içinde erişkin engelli raporu alacaklardır

Sağlık Bakanlığının 11.04.2019 tarih 23642684 sayılı Engelli Raporlarının Düzenlenmesinde Uyulacak Kurallar Konulu yazısında; 18 yaş altı çocuklar için eski mevzuat hükümleri ile eski formatta düzenlenmiş "sürekli" ibareli sağlık raporları geçerliliğini korumaktadır. Çocuk 18 yaşını doldursa dahi raporun yenilenmesine gerek yoktur.

Eski mevzuat hükümlerine göre süreli ibareli alınmiş rapor, süresi bitimine dek geçerlidir. Bu süre bitiminde çocuğa yeni Yönetmeliğe göre rapor düzenlenir.

Bununla birlikte her iki Yönetmeliğe göre; Özel Tüketim Vergisi Kanuna göre ÖTV istisnalı araç alımında 01.08. 2002 tarihi öncesinde alınan raporlar geçerli olmadığından, ÖTV istisnalı araç talebinde bulunan bireyler için bu tarih öncesi sürekli raporu olanlara yeni rapor düzenlenir

Özel gereksinimli çocuklar için tanımlanmış hakların kullanımında engel oranlarının belirlenmesi için Yönetmelik ekinde açıklanmış “özel gereksinim düzeylerinin karşılığı olan engel oranlarına”

bakılması gerekir. Buna göre

- 1. Özel gereksinim var (ÖGV): %20-39**
- 2. Hafif düzeyde özel gereksinim var: %40-49**
- 3. Orta düzey özel gereksinim var: %50-59**
- 4. İleri düzeyde özel gereksinim var: %60-69**
- 5. Çok ileri düzeyde özel gereksinim var: %70-79 (Ağır engelli olduğu kabul edilir)**
- 6. Belirgin düzeyde özel gereksinim var (BÖGV): %80-89 (Ağır engelli olduğu kabul edilir)**
- 7. Özel Koşul Gereksinimi var (ÖKGV): %90-99 (Ağır engelli olduğu kabul edilir)**

ENGELLİ KİMLİK KARTI

Engel oranı %40 veya üzerinde engelli sağlık kurul raporu olan yetişkinler ile Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu olan çocuklar, engelli kimlik kartı/özel gereksinimli birey kartı alabilirler.

	T.C. AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI Engelliler İçin Kimlik Kartı	
	T.C. Kimlik No : Adı : Soyadı : Doğum Tarihi : Engel Oranı : Verildiği İl : Geçerlilik Tarihi : Sürekli	
T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı		

Ağır engellilerin engelli kimlik kartında "refakatli" ibaresi olur.
20 Şubat 2019 tarihinden sonra eriŐkinler için düzenlenen raporda "tam bağımlı engelli birey" ifadesi olanlar ile raporunda "ok ileri düzeyde özel gereksinim var (GV)", "Belirgin GV" ve "zel koşul gereksinimi var (ÖKGV)" ifadeleri olan çocuklar ağır engelli sayıldıklarından bu kiŐilere de "refakatli" ibareli engelli kimlik kartı düzenlenir.

Sağlık kurul raporunun aslı gibidir fotokopisi, 2 resim ve nüfus kâğıdı fotokopisi ile birlikte illerde Aile, alıŐma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüklerine, ilçelerde sosyal hizmet merkezlerine başvuru yapılır.

EVDE SAĞLIK HİZMETİ

Engelliliği nedeniyle (solunum cihazına bağıllık vb. gibi) evden hastaneye gitmesi mümkün olmayanlar, aile hekimlerine başvurarak; evde sağlık hizmeti talep edebilirler.

Hasta, hasta yakını, diğer kişi veya kurumlar tarafından 444 3 833 numaralı telefon hattı aranarak da evde sağlık hizmeti talep edilebilir.

**Evde sağlık hizmeti alması uygun bulunanlar aşağıdaki hizmetleri
alabilirler:**

**a) Hastaya konulmuş olan tanı ve planlanan tedavi çerçevesinde,
bulunduğu ev ortamında muayene, tetkik, tahlil, tedavi, tıbbi bakım
ve rehabilitasyon hizmetlerinin verilmesini,**

**b) İlacın reçete edilmesindeki özel düzenlemeler saklı kalmak
kaydıyla, uzun süreli kullanımı sağlık raporu ile belgelendirilen
ilaçların reçete edilmesini,**

c) Tıbbi cihaz ve malzeme kullanımına ilişkin raporların çıkarılmasına yardımcı olunmasını,

ç) Hastanın ve ailesinin, evde bakım sürecinde üstlenebilecekleri görevler ile hastalık ve bakım süreçleri hakkında bilgilendirilmesini,

d) Hastaya, evde kullanması gereken tıbbi cihaz ve ekipmanlar konusunda, eğitim ve danışmanlık gibi hizmetlerin verilmesini,

e) Gerekli görülen hallerde hastanın ilgili sağlık kuruluşuna ve/veya sağlık kuruluşundan evine naklini, kapsar.

SOSYAL YARDIMLAR

Engelli aylıkları:

2022 sayılı Kanuna göre bağlanan aylıklardır.

Bir kişiye engelli aylığı bağlanması için;

- 18 yaşını doldurmuş Türk vatandaşı olması,**
- En az %40 oranında engelli olması,**
- Kişinin herhangi bir sigortalı işte çalışmaması,**
- Nafaka almaması veya nafaka almasının mümkün olmaması,**
- Aylık hane geliri kişi başı asgari ücretin üçte birinden az olması**
- İnceleme sonucu kişinin muhtaç olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.**

**18 yaş altı çocukların yakınlarına engelli yakını maaşı bağlanır.
Başvurular, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına (SYDV)
yapılır.**

**Engelli aylığı bağlanabilmesi için haneye giren tüm gelirler toplanıp kişi
başına bölündüğünde kişi başına düşen aylık gelir; asgari ücretin üçte
birinden az olmalıdır.**

Engelli aylıkları, her ay ödenir.

Engelli aylığı alanlar; adres, gelir durumu ve ailedeki kişi sayısı değişimlerini Vakıflara bildirmek zorundadır.

ENGELLİ YAKINI MAAŞI

On sekiz yaş altında olan özel gereksinimli çocuklardan raporunda "hafif düzeyde özel gereksinim var" ifadesi yazılı olanların (bu ifadenin engel oranı olarak karşılığı %40-49'dur) ve bu ifadenin üzerinde gereksinimleri olanların anne veya babası ya da yasal vasisi sigortalı bir işte çalışmıyorsa, engelli çocuğun yakınına bu maaş bağlanır.

20 Şubat 2019 tarihinden önce adına düzenlenmiş geçerli raporu olan çocuklardan engel oranının en az %40 olması şartı aranır.

Bakım veren kişi ile özel gereksinimli çocuğun aynı hanede oturması zorunludur.

Çocuk 18 yaşını doldurduğunda bu maaş kesilir. Engelli kişi şartları sağlıyorsa, kendi adına engelli aylığı için başvuru yapabilir.

EVDE BAKIM MAAŞI

2828 sayılı Kanun ile bağlanan aylıktır. Evde bakım maaşı bağlanması için gerekli Őartlar Őunlardır:

- 1) Engelli sağlık raporunda "ağır engelli" yazılı olması (20 Şubat 2019 tarihinden sonra eriŐkinler için engelli sağlık kurul raporu alanların raporunda, ağır engelliliğin karşılığı olan "tam bağımlı engelli birey" ifadesi aranır. 18 yaş altı çocuklar için alınan özel gereksinim raporunda ise "Çok ileri düzeyde özel gereksinim var (ÖGV)", "Belirgin ÖGV" ve "Özel koşul gereksinimi var (ÖKGV)" ifadeleri olan çocuklar ağır engelli sayılır),**
- 2) Haneye giren tüm gelirler toplanıp hanedeki kişi sayısına bölündüğünde; kişi başı aylık gelirin asgari ücretin üçte ikisinden az olması**

3) Sosyal hizmetler il müdürlüğü ya da sosyal hizmet merkezi tarafından yapılan inceleme sonucu, engelli bireyin bakıma ihtiyacı olduğuna karar verilmesi.

Başvuru yeri: İllerde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlükleri, ilçelerde sosyal hizmet merkezleridir. Engelli birey adına anne, baba ya da yasal vasisi başvuru yapabilir. Bakım verecek kişinin akraba olması şartı aranır. Birey, engelli sağlık raporu ile başvuru yapabilir. Gerekli belgeler, müdürlük tarafından istenir.

VAKIF AYLIĞI-MUHTAÇ AYLIĞI

On sekiz yaşını doldurmuş, muhtaç durumda olan engelliler başvurabilir

Bir hanede sadece bir kişiye vakıf maaşı bağlanır

%40 ve üzeri engelli olan muhtaçlara;

- Sosyal güvencesi olmaması,**
- Herhangi bir gelir ya da aylığı olmaması,**
- Mahkeme kararı ile veya kanunla bakım altına alınmamış olması,**
- Gelir durumunun uygun olması halinde bu kişiye muhtaç aylığı bağlanır.**

Başvuru: Muhtaç aylığı başvuru formu ve engelli sağlık kurul raporu ile başvurulur.

Başvurular Vakıflar Bölge Müdürlüklerine doğrudan, posta yoluyla yapıldığı gibi internet sitesinden de başvuru yapılabilir.

VERGİ MUAFİYETLERİ

Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) istisnalı araç alımı

- Engel durumu ne olursa olsun, %90 veya üzerinde engelli olanların yakınları engelli kişi adına ÖTV istisnalı araç alabilirler. Raporda "Özel Koşul Gereksinimi var (ÖKGV)" ifadesi istenebilir. Çünkü "ÖKGV" ibaresinin mevzuatta karşılığı olan engel oranı; %90-99'dur.

• **Engel durumlarına uygun sürücü belgesi olması şartı ile engel oranına bakılmaksızın “özel donanımlı araç kullanır” ibareli raporu olan ortopedik engelli kişiler, kendi adlarına ÖTV istisnالی araç alabilirler.**

Bu araçlar 5 yıl dolmadan satılamaz. Satılması halinde, alım sırasında ödenmeyen ÖTV tutarı ödenir (aynı şartları taşıyan engelli bir kişiye satım hali hariç).

Motorlu taşıtlar vergisi (MTV) muafiyeti

ÖTV istisnalı araçlar MTV'den muaftır. Araç alımından sonra vergi dairesine başvuru gerekir. Engelli sağlık raporu 1 ya da 2 yıl gibi süreli ise, süre bitiminde yeni alınan rapor vergi dairesine verilir. Eğer yeni alınan raporda engel oranı %90'ın altına düşerse, MTV muafiyeti sona erer. Bu durumda bildirim yapmak, araç sahibinin sorumluluğudur

ENGELLİ PARK KARTI TEMİNİ

ÖTV istisnalı araçların engelli park yerlerinden yararlanması için Trafik Tescil Şubelerinden “engelli park kartı” alması gerekir. Engelli park kartı, araca değil kişiye verildiğinden, ÖTV istisnalı araçları olmasa da, engel oranı %90 ve üzerinde olanlarla, özel donanım gerektirecek araç kullanma hakkı olanlar bu kartı talep edebilirler. Engelli kimlik kartları ile engelli park yerlerinin kullanımı, park görevlisinin inisiyatifindedir.

ENGELLİLİK GELİR VERGİSİ İNDİRİMİ

Engelli çalışanlarla eşi, bakmakla yükümlü oldukları çocuğu, anne ya da babası engelli olan çalışanlar bu haktan yararlanır.

Emekli olunduktan sonra emekli maaşı için bu haktan yararlanılamaz. Ancak emekli kişi yeniden çalışırsa ya da kişi serbest çalışırsa bu haktan yararlanır.

İlk Başvuru: İş yerinden alınan çalışma belgesi, dilekçe, engelli raporunun aslı gibidir fotokopisi, engelli yakınına bakmakla yükümlü olduğuna dair SGK'dan alınan belge, kimlik fotokopisi, iki resim, işçiler için sigortalılık belgesi ile birlikte il/ilçe vergi daireleri/defterdarlık/mal müdürlüklerine başvuru yapılır.

SGK ÖDENEĞİ OLAN BAZI MALZEME VE HİZMETLER

Akülü tekerlekli sandalye, manuel tekerlekli sandalye, işitme cihazı, koklear implant (biyonik kulak), ortez ve protezler, fizik tedavi ve diş tedavisi ödemelerinin belirli bir kısmı SGK tarafından karşılanır. Ayrıntılı bilgi ve diğer

ödemeler için bakınız: Sağlık Uygulama Tebliği

Tuvalet kontrolü olmayan (mesane ve rektum kontrolü olmayan) yaşlı bireyler ve 2 yaşını dolduran engelli çocuklar için bez raporu çıkartılabilir. 18 yaşına dek çocuk bezi ödemesi yapılırken, 18 yaş sonrası yetişkin bezi ödemesi yapılmaktadır

Engellilerin dolgu, diş çekimi, anestezi altında işlemler ve özel durumlarda protez ücretleri Sağlık Bakanlığına bağlı diş sağlığı merkezleri ve üniversite hastanelerinde olması şartı ile SGK tarafından karşılanır. SGK ile anlaşmalı özel diş sağlığı merkezlerine sevkli gidilmesi zorunludur.

Hanede kişi başına düşen miktar asgari ücretin üçte birinden az olanlar bağlı oldukları il/ilçe Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfına başvurarak almış oldukları tıbbi malzemelerin SGK ödemesi dışında kalan miktarını talep edebilirler. Burada, Vakıf Mütevelli Heyetinin kararınca kişiye ödeme yapılıp yapılmayacağı belirlenir

EĞİTİM HAKKI

Zorunlu eğitim çağında yani 12 yıllık eğitim sũresi boyunca özel gereksinimli çocuklar eğitim sistemi içinde olmak zorundadırlar. Özel gereksinimli çocukların eğitim hakkı hiçbir gerekçe ile engellenemez (Engelliler Hakkında Kanun).

20 Şubat 2019 tarihinden önce alınmış geçerli raporu olanların özel eğitim hakkından yararlanmaları için raporlarında en az %20 engelli oldukları belirtilmiş olmalıdır. Bu tarihten sonra özel gereksinim raporu alan 18 yaş altı çocukların, özel eğitim, fizyoterapi, rehabilitasyon veya benzeri gereksinimleri rapora yazılmış olmalıdır. Belirtilen raporlara sahip olan çocuklar, Rehberlik Araştırma Merkezlerinin değerlendirmesi sonucu özel eğitim imkânlarından yararlanır.

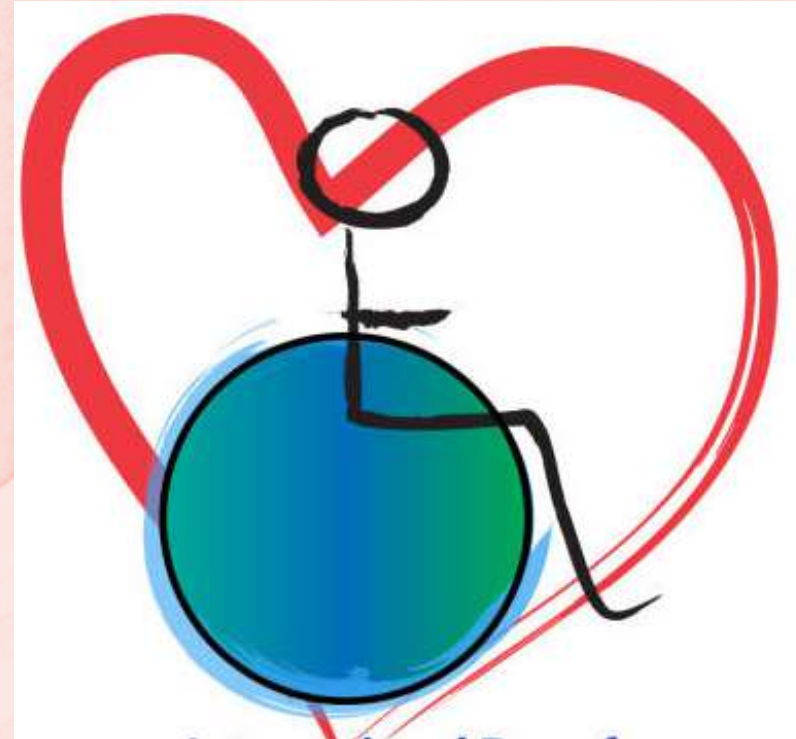
Zorunlu öğrenim çağındaki okula gidemeyen, evden çıkması mümkün olmayan (örneğin solunum cihazına bağlı olan) özel gereksinimli çocukların evde eğitim hakkı vardır. Bu çocukların özel gereksinim raporunda, evde eğitim gereksinimi belirtilir. Başvuru, Rehberlik Araştırma Merkezine yapılır.

Özel eğitim kurumlarına devam eden çocukların özel eğitim ücreti Devlet tarafından karşılanır.

Özel eğitim alan öğrencilerin, kurumlardan okullarına devamlarını sağlamak için ücretsiz taşıma hizmetinden yararlanırlar

Üniversite sınavında öğrencilerin engel durumlarına uygun; ek süre, okuyucu, işaretleyici desteği gibi düzenlemelerin yapılabilmesi için başvuru aşamasında engelli sağlık raporlarını ÖSYM kayıt bürolarına vermeleri gerekmektedir

Özel yetenekle üst öğrenime geçiş yapmak isteyen ve özel yetenek sınavını kazanan bedensel, zihinsel, görme ve işitme engel grubundaki öğrenciler için YGS taban puanı 20 Aralık 2013 tarihinde 100 puan olarak belirlenmiştir. Özel yetenekle üst öğrenime geçiş yapmak isteyen ve özel yetenek sınavını kazanan bedensel, zihinsel, görme ve işitme engel grubundaki öğrenciler için YÖK tarafından uygun görülmesi halinde Güzel Sanatlar Bölümlerine kayıt olabilmeleri hakkı getirilmiştir.

Engelli gençler için Paralimpik ve Deafolimpik Oyunları, Dünya Özel Olimpiyat Oyunları'nda ilk üç dereceyi alanlara milli sporcularda olduğu gibi özel bir puan verilmektedir. Bu gençler de özel yetenek sınavlarına girmeyecek ve yerleştirmelerini ÖSYM yapacaktır.

YGS olmadan Yüksek Öğrenime yerleşme hakkı verilmiştir.

Kredi ve Yurtlar Kurumu Yönetmeliğine göre; tekerlekli sandalye kullananlar, görme engelliler, skolyoz hastaları gibi tek başına şehir içi otobüslere binemeyenlere yaşadıkları şehirde yurt imkânı sağlanır. Kredi ve Yurtlar Kurumuna başvurarak konu hakkında bilgi alınabilir.

KYK ve Başbakanlık Bursu için %40 ve üzeri engelli olanlar öncelik hakkından yararlanır. Ayrıca anne veya babası %40 ve üzeri engelli olanlar da öncelik hakkından yararlanır. Engelli gençlere ait KYK geri ödemelerinde muafiyet yoktur. Bu konuda üniversitelerden bilgi alınabilir.

ALO 183 SOSYAL DESTEK

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çağrı Merkezi Alo 183 Sosyal Destek Hattı aracılığı ile aile, kadın, çocuk, engelli, yaşlı, şehit yakınları ile gaziler ve gazi yakınlarına yönelik hizmetlere ilişkin çağrılar değerlendirilerek rehberlik ve danışmanlık hizmeti sunulmaktadır. 7 gün 24 saat çalışma esasına göre hizmet vermektedir.

Alo 183 Hattına işaret dili bilen personel görevlendirilerek, işitme ve konuşma engelli vatandaşlarımızla, 3G uyumlu telefonlar ile hafta içi 08:00 – 24:00 saatleri arasında, Cumartesi – Pazar günleri ise 08:00-17:00 saatleri arasında 0 549 381 0 183 nolu hat üzerinden görüntülü görüşme yapılabilmektedir